СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 207. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 23. жовтня 1943. No. 207. Jersey City, N. J., Saturday, October 23, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Ще нема вісток з московської конференції

Третій день московської конференції зазначився правильним засіданням делегатів у палаті Спіродоновці. Засідання тривало чотири години, і після нього сказано було тільки, що дискусії були відкриті й вичерпуючі. Не сказано одначе, до яких справ воно відносилося. З приявности ґенералів догадуються, що вирішувано виключно або переважно чисто мілітарні справи.

Московське радіо подало теж, що премієр Сталін приняв британського секретаря заграничних справ Антонія Ідена в приявности Молотова й Арчиболда Кларка-Кера, британського амбасадора до советського союзу.

Великанські аліянтські рейди на Італію й Німеччину

Аліянтська повітряна сила вдарила в четвер по ворожих позиціях в Італії й Німеччині зо справжньою фурією.

Північно-західна африканська повітряна сила бомбардувала жизненні летнища коло Риму й знищила три залізничі мости в Ґросето, Орвієто й Монтальто між Римом і Ґенуею.

Британські літаки з Анґлії вдарили вночі на Лайпциг, третій з ряду промисловий центр Німеччини й важний залізничий узол що має нині велику вагу для перевозу амуніції й харчів на російський фронт.

ДОНЕСЕННЯ ПРО СМЕРТЬ БАНДЕРИ В НІМЕЦЬКІМ ТАБОРІ.

Польська Аґенція Телеґрафічна („ПАТ") доносить, що в німецькім таборі концентраційнім згинув трагічною смертю Степан Бандера, провідник українських націоналістів, що 30. червня 1941 року, себто в декілька днів по приході німців до Львова, пробував створити український уряд під протекторатом німців.

„Пат" наводить слова тайної польської радіостації „Світ", що тепер по ліквідації Бандери представником ідеї співпраці з німцями є д-р Володимир Кубійович, але він не представляє властиво ніякої політичної думки. „Світ" говорить про заходи поляків до зближення з українцями. Мовляв, вже є й певні дикларації з боку українських провідників, а тепер ждеться вчинків. Які саме декларації має на думці „Світ", не сказано.

В ГАЛИЧИНІ ГОРЯТЬ НІМЕЦЬКІ ОСЕЛІ.

БЕРН, (Швайцарія, (ОНА). — Наспівша до Швайцарії німецька преса принесла вістку, що в Галичині хтось систематично палить німецькі оселі. Зразу гадали, що це роблять польські або українські партизани, але німецька поліція впевняє, що таких там нема. Були, кажуть, замножилися, але їх виляпано. Тепер в Галичині нема партизанського руху, але німецькі оселі горять — все одно.

Німецька преса в Кракові взиває німецьких кольоністів, щоби вони берегли своїх господарств, бо влада сподіється, що зимою до Польщі прибуде багато німецьких родин, які мусітимуть замешкати в тих частях Ґенерал-ґубернаторства, де є найбільше німецьких кольоністів. Видко, що німці сподіються великих аліянтських рейдів і вже заздалегідь приготовляються до того, що як такі рейди будуть, то їм прийдеться висилати німецьке населення до Польщі.

ПОЛЯКИ КЛИЧУТЬ УКРАЇНЦІВ ДО СПІВПРАЦІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Тайна радіовисильня в Польщі, „Світ", передала промову провідника польських патріотів в якій він кличе українське населення в Галичині до співпраці з поляками. Поляки закликають українців саботажувати німецьку окупаційну владу і недопускати її тероризувати польських людей. Тайна радіовисильня повторяє заклик до українців раз-по-раз, і додає, що як німці будуть побиті і, як повстане польська держава, то поляки й українці будуть жити в згоді. Тепер українці і білоруси ни матимуть такі самі права, як і поляки.

МІСТО ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В УКРАЇНІ.

Кореспонденти з Москви звідомляють, що большевицький уряд розпочав тепер систематичну агітацію, щоб доказати, що герой українського народу, Богдан Хмельницький є героєм Росії, бо то він прилучив на віки Україну до Москви в Переяславськім договорі в 1654 р. Згадуючи про ролю Хмельницького, як все-російського патріота, советський уряд подає до відома, що на його честь перезвано тепер місто Переяслав, відбите від німців, на Переяслав-Хмельницький. При цій нагоді кореспонденти пригадують, що Москва вже давніше встановила орден Богдана Хмельницького як нагороду для тих, що визначилися у боях з німцями.

УКРАЇНЦІ СТАЮТЬ ДО ВИБОРІВ У ВИНИПЕҐУ.

При сьогорічних виборах у місті Винипеґу, Канада, мається вибрати 18 членів міської ради (олдерменів) та членів шкільної ради. Досі зголошено 27 кандидатів на ці уряди. З українців кандидують у Третій Ворді: Тома Кобзей і И. Степанюк на олдерменів, а А. Загарійчук на члена шкільної ради.

ПРИЗНАЄ ПЕРЕВАГУ УКРАЇНСТВА.

„Правда", орґан „Общества Русских Братств в С. Ш. А." у Філядельфії, подає повний текст реферату Миколи Вакара на тему „Славянская ідея в наші часи", котру він виголосив на Зїзді мужів довіря 22. лютого 1943 у Скрентоні. Між іншим референт присвятив цілий уступ „русским і українцям". Каже там, що „народ Малоросії, Галичини й Карпатської Руси" росколовся на „русских" і українців. Описавши кожну струю, Вакар каже: „Остання (українська) струя взяла верх у політичній історії пашого віку".

Автор пробує без звичайних москвофільських наклепів та лайок розібрати питання, що зробити з Галицькою чи там Карпатською Русею, коли є теж частина населення в тому краю, котра називає себе українцями, а навіть Советська Росія, щоб виминути непорозуміння, всі землі населені малоросами, назвала Україною, ба навіть Карпатську Русь назвала Карпатською Україною. Автор радить таке: Всеодно, чи ми будемо називати себе карпатоpосами, чи українцями, то в практиці це не буде мати значіння, коли ми зажадаємо від Аліянтів, щоб освободити Карпатську Русь. До цього, каже докладчик, треба порозумітися з українцями, щоб „не виносити домашній спір на міжнародню арену..."

УКРАЇНЕЦЬ, ЩО ПЕРЕЖИВ ПЕРЛ ГАРБОР.

"New Haven Register" з 17. жовтня цього року подав світлину з написом: „Механік з Еджвуд Евеню". Мова йде за сержанта Андрія Брезіцького, сина Михайла Брезіцького, що живе під ч. 138. Еджвуд Евеню в Ню Гейвені, Конетикот. Андрій Брезіцький вступив до війська в вересні 1940 року, був ранений підчас японського нападу на Перл Гарборі, звідки був висланий на інші (звичайно неназвані) острови. Батько одержав був 4. вересня звідомлення з департаменту війни, що син пропав у бою, а пізніше дістав листа від самого сина, що він живе. Ще пізніше появилася в газетах світлина, на котрій сержант Брезіцький відновлює привівши літак до доброго механічного стану.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ДОБУЛА ЦЕНТР МЕЛІТОПОЛЯ.

У своїм четверговім комунікаті червона армія сповістила заняття центру міста Мелітополя, в південній Україні, котре вважається брамою Криму.

Німці дали до зрозуміння, що вони рішилися покинути Дніпропетровське, аби не датися обійти червоній армії з усіх боків. На північ від Києва йдуть завзяті бої.

НІМЕЦЬКІ ЮРБИ ЛІНЧУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

Один американський летун, котрого виміняно при недавній виміні воєнних бранців, оповідає, що німецьке цивільне населення пробувало злінчувати його й інших летунів, що їх зострілено коло Гамбурга три місяці тому. Він каже, що він чув від інших певні звідомлення, що коло Гамбурга справді злінчовано двох американських летунів.

ПОМЕРЛА АНТОНІНА ҐЛОВА В ШАМОКІНІ.

Ще дня 6. жовтня померла в Шамокіні Антоніна Ґлова, донька знаного колишнього громадянина Івана і Катерина Ґлова. Покійна померла після операції на апендикс. Вона знана була як діяльна громадянка серед молоді українського роду, тому її несподівана смерть викликала щирий жаль.

„МАЛОПОЛЯНИ".

Звідомляє газета „Нови Сьвят" з Ню Йорку, що в Шікаґо існує „Звйонзек Клюбув Малопольскіх". Цей Звйонзек „скидає нераз окови, які на нього накладає страх перед гнівом польської преси" і уладжує вечерки, щоби „вшанувати чотириліття муки польського народу".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Загроза Европі

Під таким наголовком заговорив відомий американський колюмніст Вм. Филип Симс про відбуваючуся тепер у Москві конференцію Злучених Держав, Великої Британії й Совєтського Союзу. Звертає він передусім увагу на небезпеку, яка мовляв грозить Европі, якщо московська конференція не завершиться успіхом.

Цю небезпеку добачує він у міжпартійній боротьбі по різних краях Европи. Найяскравішим приміром такої братовбійчої війни є Югославія. Та чуємо про подібне з Польщі, хоча це заперечують польські пропаґандисти. І чуємо про таке з Греції, хоча й це заперечують грецькі пропаґандисти. Симс уважає ці внутрішні війни за справжню небезпеку, бо вони мусять прибрати ще більші розміри в міру того, як Аліянти стануть викидати німців з різних окупованих ними країв.

Симс видимо не один з американських журналістів, які добачують таку небезпеку. Ан О'Гер МекКормик писала про небезпеку громадянських воєн по різних краях Европи як про атмосферу, що становить тло московської конференції. Зрештою мимоходом з таким поглядом погодився московський журнал „Війна й робітнича кляса", офіційний орґан російських робітничих юній, коли він говорив про грізьбу народніх зривів під впливом воєнного лихоліття.

На думку Симса, московська конференція могла би запобігти цій новій небезпеці, якби вона потрапила придумати формулу, на основі котрої можна би покінчити взаїмну боротьбу ідеольоґічних груп по різних краях Европи.

Звісно, з такої конференції може вийти така формула тільки тоді, як на неї згодяться всі учасники. На думку Симса, такою формулою може бути вже признана засада, що кожний народ мав би мати можність покористуватися вповні правом рішати про демократичну форму правління, під якою він бажає собі жити.

СКІНЧИВСЯ ПРЕКРАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СОН

Як доносить Дейвид Андерсон, лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", в Европі звернено загальну увагу на радикальну переміну в головній напрямній націстичної внутрішньої пропаґанди. Кидається в цій пропаґанді певна відкритість, бо говориться в ній виразно про поважні удари аліянтських повітряних рейдів у німецьку воєнну мораль та про тяжку зиму, яка жде німців цього року.

Видно теж, що Ґебельс приняв уже новий тон у своїх балачках про Україну. Уже не говориться про добуття назад Донбасу, ні про кавказькі нафтові терени, ні про пшеничні поля Кубанщини. Все це видно проминуло як гарний сон...

Гарний сон це був одначе тільки хіба для Гітлера й Ґебельса. Для українців, по котрих землі йшли німецькі полчища за здійснення цього сну Гітлера й Ґебельса, це не був гарний сон, а страшна примара. І незадовго й самі німці певно прийдуть до переконання, що за гарні сни своїх провідників їм прийшлося заплатити страшенну ціну. Може це переконання буде наукою й для німців і для всіх, що забавляють свою уяву гарними снами про життя чужим коштом.

Маркіянова „Русалка" в Америці

На незвичайно яловій почві українського видавництва появилася обємиста, на 200 сторінок друку великої 8-ки дбайливо й культурно видана, прикрашена на обгортці алеґоричною вінеткою „Русалка", як „Пропамятна Книга Американських Українців, видана у столітню річницю (1843-1943) смерти о. Маркіяна Шашкевича, Першого Пробудителя Галицької України" накладом Комітету Свята під управою ОО. Василіян у Ню Йорку, з друкарні Америки у Філядельфії. На другій сторінці першої картки сказано, що „цю Пропамятну Книгу видається за архієрейським благословенням... Високопреосвященого Кир Константина"; в послідовности поміщено теж світлини церковної ієрархії після портрету Маркіяна Шашкевича. Ціла книжка загалом перенизана багато образками як єпископів, так і авторів статтей, а особливо картинами з почитання памяти Маркіяна. Є теж світлина першої сторінки Маркіянової „Русалки Дністрової" з 1837 р. і автоґрафу „Бандурист-а". „Книжка ця, це скромна квітка дрібная на могилу великого сина України. Скромна, бо на пишні букети не позволяє час" — пише у післяслові редактор книжки Богдан Катамай.

Вона складається з пяти частин. У першій є статті ієрархів-владик: Константина Богачевського, Амвроза Сенишина, Василя Ладики, Ніля Саварина і протоігумена о. Венямина Бараника ЧСв. ВВ. В другій частині є стаття о. Максима Маркова, ЧСв. ВВ. і програма ювилейного свята з дня 3. жовтня в Ню Йорку. У третій є статті на честь Маркіяна. По українськи написали: о. Володимир Лотович, о. А. Трух ЧСв. ВВ., о. Степан Семчук, д-р Лука Мишуга, о. Д. Д. Попович, ЧСв. ВВ., о. Вернард Дрібненький, ЧСв. ВВ., о. Филимон Тарнавський, Українець (псевдонім), о. Степан Гриньох, о. Володимир Білинський. Автори в англійській мові: Степан Шумейко, о. Нестор Феціца, ЧСв. ВВ., о. Маріян Горішний, ЧСв. ВВ. Частина четверта містить твори Маркіяна, а частина пята при кінці книжки відступлена на привіти з нагоди ювилейного свята з різними думками й побажаннями.

Тому, що книжка обіймає повне видання творів, вона має теж тривалу вартість. Нею покорисується кожен, хто хоче зазнайомитися з творами Пробудителя. З цього погляду, як також через свої статті, вона повинна найти відповідне спопуляризування серед нашої громади.

С.

ЖЕНУТЬ УКРАЇНСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ РОБІТНИКІВ НА СМЕРТЬ.

ЛОНДОН, (ОНА). — З Ціріху прийшла вістка, що німецький уряд виселює польських робітників до Німеччини і заставляє їх працювати в таких місцях, де найскорше можна сподіватися воздушного рейду. Кажуть, що це є один зо способів систематичного вигублювання польського населення.

Минулого тижня німці вислали з Ґенерал - ґубернаторства більш 24,000 польських й українських робітників, які мають працювати в тих фабриках, що можуть бути обектом воздушних рейдів. Кажуть, що німці нарочно перемінюють фабричний персонал. Німецькі робітники їдуть на Схід, а польнькі, українські і білоруські — на Захід. Чужинецьких робітників німці тримають під замком, щоби не втікали. Підчас рейду на промислові осередки в Німеччині, німці не дають чужинецьким робітникам ніякої охорони і вони масово гинуть. Кажуть, що найбільшою жертвою націстського варварства падає польська й українська людність.

УКРАЇНЕЦЬ ЧЕНОМ РЕКРУТАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ В КАНАДІ.

За численну участь канадійських українців, як добровольців у світовій війні, канадійський уряд починає вже з українцями рахуватися при різних іменуваннях. На днях назначено Флт. Сержанта Ф. Токарика членом рекрутаційної комісії Жіночого Відділу Воздушної Фльоти. Він вступив до війська в червні 1941 р. — („Робітник").

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ